

Društvo Tranzicijsko mesto Trbovlje

STRATEGIJA PREHRAMBNE SAMOOSKRBE OBČINE TRBOVLJE ZA OBDOBJE 2013 - 2023

Sestavljavci: Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana; Janja Žagar, Karmen Skalič

Društvo Tranzicijsko mesto Trbovlje; Zoran Jurij Tomsits

Datum prve izdaje: 30. 01. 2013

Datum veljavnosti: 17. 06. 2013

Strategija na področju povečanja prehrambne samooskrbe in samozadostnosti občine Trbovlje in objektni cilji

Društvo Tranzicijsko mesto Trbovlje (TMT) Občini Trbovlje predlaga sledečo strategijo za povečanje prehrambne samooskrbnosti občine Trbovelj:

Občina Trbovlje bo v prihodnjih desetih letih povečala prehrambeno samooskrbo in samozadostnost, kot tudi narekujejo smernice EU in Republike Slovenije za povečevanje prehranske samooskrbnosti. Ključni element izpolnjevanja te strategije je aktiviranje in reaktiviranje lokalnih pridelovalnih in predelovalnih površin in objektov ter vključevanje večjega števila občanov v sam proces pridelave in predelave prehrane.

Občina Trbovlje bo do leta 2015 prehrambno samozadostnost dvignila do 30 %, in nato do leta 2023 nad 75%.

To bo občina dosegla tako, da bo izkoristila vse obstoječe kapacitete lokalnih kmetov ter lokalnih vrtničarjev ter z analizo določila in aktivirala tiste javne in zasebne površine¹, ki bi bile primerne za pridelavo zelenjave in sadja ter tudi živinoreje. Z vzpostavitvijo kmetijske zadruga, bo občina aktivnosti samooskrbe koordinirala ter vzpostavljala ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem. Tako predlagamo tudi ustanovitev kmetijske zadruga (KZ), ki bi bila v lasti občine Trbovlje ali zainteresiranih kmetov in drugih občanov oziroma v kakšni od teh kombinacij.

¹ Neobdelane in zaraščene kmetijske površine v zasebnem lastništvu

Okoliščine in osnovne značilnosti pridelave hrane v Trbovljah

(Janja Žagar, Karmen Skalič)

- Problemi črpanja sredstev iz evropskih skladov
- Povezovanje kmetij
- ...

Predlogi kratkoročnih hitrih ukrepov za pomoč lokalnim kmetom

- Subvencije lokalnim kmetom iz občinskih skladov oziroma proračuna;
- Možnost prodaje lokalno pridelane zelenjave in mesnih izdelkov na Trboveljski tržnici brez nadomestila uporabnine prodajnega mesta;
- Integracija lokalnih kmetij v oskrbovalni verigi trboveljskih šol in vrtcev;
- Različne kompenzacije – npr. energija za hrano, distribucija v lokalne ustanove (vrtci, šole, bolnišnice, domovi za starejše), ...
- Organiziranje javnih del za pomoč v sadovnjakih in pri drugih kmetijskih opravilih;
- ... še kakšne ideje ???

Operativni način izvedbe strategije prehranske samooskrbnosti

TMT predlaga vzpostavitev projekta, ki bo zajemal sledeče glavne aktivnosti:

1. Vzpostavitev projekta (**2013**)
2. Analiza stanja aktualne pridelave hrane na področju občine Trbovlje (**2013**)
 - a. Analiza obstoječih kmetij in njihovih kapacitet (dejanskih in potencialnih)
 - b. Analiza samooskrbnih kmetij
 - c. Analiza delno samooskrbnih kmetij
 - d. Analiza vrtičkov in kapacitet
 - e. Analiza potencialnih javnih površin za pridelavo zelenjave in sadja
 - f. Analiza potencialnih površin za živinorejo (malo in veliko) ter ribogojnice
 - g. Analiza zapuščenih nepremičnin za hidroponično pridelavo hrane
 - h. Analizirati potencialne vire financiranja (posamezniki, občina, država, EU)
3. Sinteza analiz in določitev površin za pridelavo/predelavo hrane (**2013**)
 - a. Določitev površin, ki bi jih dali občanom v lastno uporabo za pridelavo hrane
 - b. Določitev površin, ki bi jih upravljala občina preko posebne družbe oziroma KZ
 - c. Določitev površin za klasično pridelavo in alternativno npr. hidroponično pridelavo zelenjave in sadja
 - d. Morebiten odkup neobdelanih kmetijskih zemljišč od lokalnih kmetov
4. Pilotski projekt v letu 2014 (**2014-2015**)
 - a. Definiranje prednostnih kultur za pridelavo, ki naj temeljijo na lokalnih posebnostih in/ali so že udomačene sorte in opredelitev do semen
 - i. Zelenjava: krompir, fižol, korenje, solata, paprika, paradižnik, zelje, ...
 - ii. Sadje: jabolka, hruške, slive, ...
 - iii. Zelišča: za čaje in drugo

- b. Definiranje prednostnih živali za gojenje, ki naj temeljijo na lokalnih posebnostih in/ali so že udomačene sorte in opredelitev do razploda
 - i. Male živali: perutnina, zajčereja, kozjereja, ovčereja
 - ii. Velike živali: svinja, govedina
 - iii. Divje živali: ribe (postrvi), srnjad
 - c. Vzpostavitev prvih obdelovalnih površin
 - i. Za potrebe javne pridelave hrane (javne brazde)
 - ii. Za potrebe KZ pridelave hrane
 - iii. Za potrebe hidroponične pridelave
 - d. Določitev površin za hleve oziroma pašnike
 - e. Izvedba prvega posevka na javnih površinah s strani občanov
 - f. Izvedba prvega posevka na občinskih površinah s pomočjo javnih del
 - g. Vzpostavitev predelovalne enote za pakiranje sadja, zelenjave in izdelavo sokov in drugih pijač
 - h. Predelava pridelane hrane v letu 2014 in ponudena preko KZ oziroma na lokalni tržnici in pri lokalnih trgovcih ter gostincih po diskontnih cenah
 - i. Analiza pilotskega projekta ter določitev smernic za leto 2015
 - j. Izobraževanje občanov ter delavnice v vrtcih šolah ipd. (o semenih, sadikah, obdelavi zemlje,...)
5. Vzpostavitev celovitega projekta 2015 do 2023 ter sledenje ciljem strategije (2015 -2023)

Kmetijska zadruga (glej tudi organigram)

Kmetijska zadruga (KZ) občine Trbovlje je krovna organizacija, ki skrbi za analizo ponudbe in povpraševanja na prehranskem trgu občine Trbovlje. Na podlagi tega pripravlja taktično operativne podlage za pridelavo in predelavo lokalno pridelane hrane ter za ustrezno ponudbo na lokalnem trgu.

Hkrati KZ skrbi za pridobivanje kmetijskih površin, skrbi za semensko raznovrstnost in zadostnost, za potrebna biološka gnojila in ustrezne nadomestke pesticidom in herbicidom, za mladice ter za ustrezno orodje in druga sredstva za predelavo in predelavo hrane ter kmetijsko mehanizacijo.

Ravno tako ponuja prostore za blagovno menjavo in/ali klasično prodajo končnih proizvodov občanom Trbovelj in sicer po diskontnih cenah. V primeru viškov lahko te ponudi v odkup vsem zainteresiranim kupcem v državi pod tržnimi pogoji.

Specifikacije po posameznih področjih

Podane številke v tej specifikaciji so zgolj ocene, dokler se ne izvede analiza znotraj projekta.

Zelo grobe okvirne ocene vhodnih parametrov za izračun samozadostnosti:

- človek dnevno potrebuje cca 2000 kalorij, kar lahko grobo prevedemo v cca 1kg hrane (trije obroki po cca 330g)
- za polno samozadostnost (ne pa tudi široko raznovrstnost) bi tako Trbovlje (pri 16.000 občanov) potrebovale pridelati in predelati cca 5.840.000 kg hrane na leto

- lahko računamo z ocenami, da se cca 4000 ljudi (šolarji vozači, dnevna migracija, terenski delavci,...) vsaj 1x dnevno prehranjuje zunaj Trbovelj, in da je za nekaj 1000 ljudi poskrbljeno znotraj nekaterih institucij (dom upokojencev, vrtci, bolnica,...) - vendar te že kupujejo hrano na trgu - lahko tudi pri nas v KZ
- ocena je torej, da je potrebno za polno oskrbo zagotoviti cca 10.000 kg hrane na dan v obliki sadja, zelenjave, mesa in rib.
 - ocena trenutne samooskrbe je **cca 3% do 5%**, kar pomeni, da je za pilotski cilj (dvig na vsaj do 30%) potrebno pridelati in predelati vsaj cca 3.000 kg hrane (minus obstoječih cca 500 kg = 2.500 kg /dan)
- obstoječih kmetij na področju Knezdola, Čeč, Dobovca, Župe in Retja je cca 100.

PRIDELAVA HRANE

Zelenjava:

- Žitarice (pšenica, koruza, oves, rž, ajda, pira) -> velike in srednje kmetije
- Stročnice (fižol, grah, bob,...)-> male kmetije, vrtički, javne brazde
- Krompir, zelje, repa, solata, korenje, čebula, česen, paprika, paradižnik -> vsi tipi kmetij, vrtički in javne brazde ter hidroponika

Sadje, zelišča in med:

- Jabolka -> vsi tipi kmetij, vrtički in javne brazde
- Hruške -> vsi tipi kmetij, vrtički in javne brazde
- Slive -> vsi tipi kmetij, vrtički in javne brazde
- Češnje-> vsi tipi kmetij, vrtički in javne brazde
- Grmičarke (robide, ...) -> vsi tipi kmetij, vrtički in javne brazde
- Zelišča (čaji) -> vsi tipi kmetij, vrtički in javne brazde
- Čebelnjaki (med) -> vsi tipi kmetij, vrtički in javne brazde
- Gozdni sadeži (gobe, kostanj, borovnice) -> gozdovi

Meso:

- Govedoreja in prašičereja -> Velike in srednje kmetije ter javni hlevi
- Male živali (jajca, piščanci, race, kunci, ovce, koze) -> Vse vrste kmetij ter javni hlevi
- Ribe (postrvi,...)-> Male kmetije in javna ribogojnica
- Divjačina (srne, ...) -> javne obore in obore lovskega društva

OBJEKTI IN NJIHOVE FUNKCIJE (velikosti so odvisne od dejanskih kapacitet)

- Kmetijska zadruga (4 pisarne – skupaj cca 100m²)
- Javni hlevi in pašniki
 - za velike živali (hlev cca 100 x 50 m)
 - za male živali (hlev cca 50 x 25 m)
 - javni pašniki in travniki (cca 1000 x 500m)
- Obrat predelave hrane
 - mlin in pekarna (300 m²)
 - klavnica/mesnica (1000 m²)

- mlekarna in sirarna (300 m²)
- sortiranje in pakiranje zelenjave (300m²)
- Trgovina (na debelo cca 100 m²; na drobno cca 100m²)
 - stojnica na tržnici in distribucija v lokalnih trgovinah
- Skladišče
 - Hladilnice za zelenjavo in sadje (cca 1000m²)
 - Hladilnice za meso (cca 500m²)
 - Skladiščenje brez hladila (cca 500m²)
- HIDROPONIKA (cca 1500 m²)
 - zapuščeni industrijski objekti (npr. Mehanika) v lasti občine
 - zapuščeni stanovanjski objekti v lasti občine oziroma objekti dani v uporabo kot stvarni vložek s strani lokalnega prebivalstva
 - bazeni za ribe (cca 500m²)
 - bazeni za pridelavo zelenjave (cca 1000m²)

KMETIJSKE POVRŠINE, VRTIČKI IN JAVNE POVRŠINE

- obstoječe kmetijske površine v občini Trbovlje na področju Knezdola, Čeč, Dobovca, Župe in Retja (cca 100 kmetij)
- obstoječi vrtički v individualni lasti (cca 2000 vrtičkov)
- vrtički v javni lasti (cca 2000 vrtičkov)
- javne površine primerne za obdelavo in pridelavo zelenjave in sadja (cca 1000 x 500m²)

DELOVNA SILA

- obstoječi kmetje in lastniki vrtičkov (cca 2000 ljudi)
- javne brazde za vse zainteresirane občane za lastno pridelavo in oddajo v KZ (cca 2000 ljudi)
- javne brazde z javnim delom izključno za oddajo pridelane hrane v KZ (cca 100 ljudi)
- hlevi (cca 10 ljudi)
- obrat predelave (cca 10 ljudi)
- kmetijska zadruga (cca 5 ljudi)
- trgovina (cca 5)
- projekt (cca 3)

Skupaj novo ustvarjenih delovnih mest: 33

ENERGIJA

- vetrne in sončne elektrarne na hlevih in hidroponičnih obratih za potrebe električne energije obrata predelave in skladiščenja ter ogrevanje/hlajenje/osvetlitev ostalih prostorov
- ocenjena potrebna pridelava energije iz obnovljivih virov je cca 1 MW (oziroma cca 5000 polikristalnih modulov – cena 1 modula je cca 100€; oziroma ekvivalent v vetrnih turbinah)

VHODNE SUROVINE

- semena (domače avtohtone vrste in biološka semena)
- mladice (ribje mladice, odojki, teleta, piščanci,...)
- naravna gnojila (iz hleva in od kmetov)
- naravni pesticidi in herbicidi (permakulturno vzgajanje rastlin)
- hrana za živali (trava, seno, koruza, biološki ostanki,...)

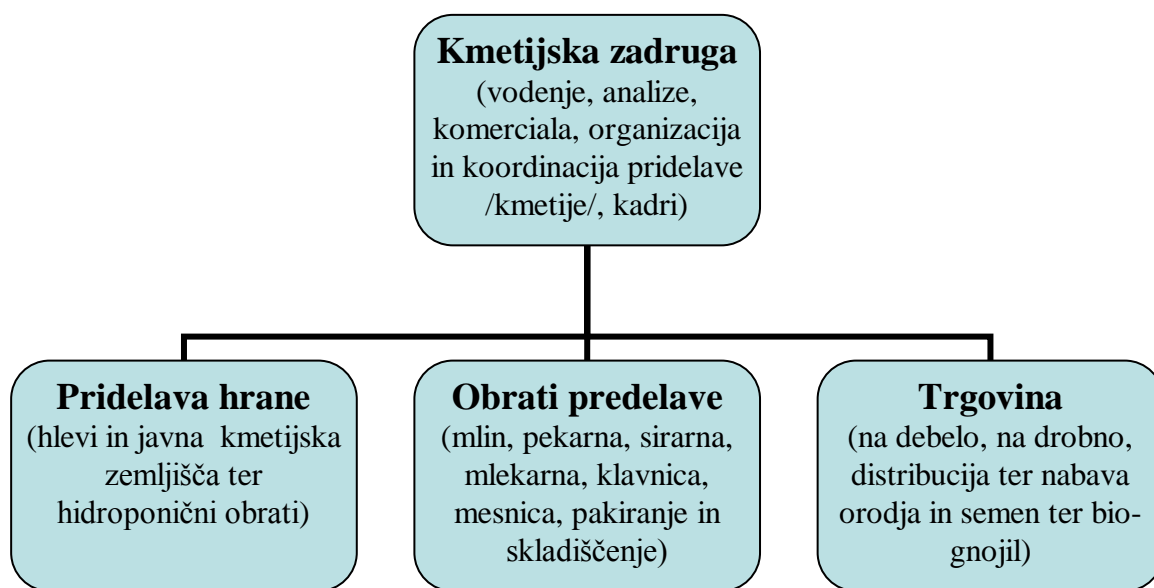
SKLADIŠČENJE IN DISTRIBUCIJA

- skladiščenje surove hrane in končnih izdelkov v pogojih hlajenja ali brez
- distribucija do trgovine KZ, stojnice na tržnici in ostalim lokalnim trgovcem ter gostincem
- distribucija viškov drugim odjemalcem izven Trbovelj

FINANCIRANJE

- Investicije Občine Trbovlje so primarne (v obliki zemljišč, nepremičnin in osnovnega kapitala)
- Investicije kot deležniški ali delničarski kapital v KZ lahko vpisujejo občani, lokalni kmetje ter lokalni trgovci in gostinci ter vsi ostali zainteresirani
- Po izvedbi pilotskega projekta se črpajo sredstva iz skladov RS in EU
- Diskontirana prodaja lokalnemu prebivalstvu (lokalno prebivalstvo v obliki bonov ali lokalnega denarja z ugodnim menjalnim razmerjem /npr. za 90€ dobi 100 € bonov ali lokalne valute, ki je unovčljiva v trgovini KZ ali pri lokalnih trgovcih, ki so pooblaščen za prodajo lokalno pridelane hrane)

ORGANIGRAM KMETIJSKE ZADRUGE (KZ)

Kadrovska zasedba KZ:

Kmetijska zadruga: direktor KZ, 1 analitik, 1 komercialist, 1 organizacija in kadri, 1 tajništvo
Pridelava hrane: 1 vodja enote, 5 delavcev v hlevu, 3 kmetijska zemljišča, 2 hidroponični obrati
Obrati predelave: 1 vodja enote, 1 mlinar, 2 peka, 3 mesarji, 3 pakiranje, 2 skladišče
Trgovina: 1 vodja enote, 1 trgovina na debelo, 4 trgovina na drobno

Lastništvo KZ:

Društvo Tranzicijsko mesto Trbovlje

TMT predlaga, da se lastništvo KZ po eni varianti čim bolj razprši (25% in zlato delnico ohrani Občina Trbovlje, ostalo se da v prodajo lokalnim kmetom in lokalnemu prebivalstvu, ki izkaže interes), po drugi varianti pa predlagamo 100% lastništvo Občine Trbovlje (predvsem zaradi bolj učinkovitega upravljanja). Občina svoje lastništvo udejanji z materialni vložki v obliki zemljišč in nepremičnin ter sorazmernega zagonskega kapitala v obliki denarja, ki je tudi stvarni vložek od katerega občina prejema dividende.

Nadzorni svet KZ:

Odvisno od izvedene lastniške strukture. V primeru da bo ta bolj široka, predlagamo po enega predstavnika občine, lokalne kmečke skupnosti, lokalnega prebivalstva ter predstavnika lokalnih trgovcev in gostincev.